

Opwijk, klaar voor de toekomst!

Inspiratienota Opwijk

13 juni 2024

Opwijk dat is ... klaar zijn voor de toekomst! Daar zorgen de **vijf speerpunten** in deze inspiratienota voor:

- **Vaker uit de auto.** Op weg naar een duurzamere mobiliteit.
- **Ons Opwijks DNA.** Versterken van het sociaal weefsel, het verenigingsleven en de netwerken.
- **Samen zorgzaam.** Blijvend werken aan een warm zorgaanbod.
- **Samen op 1.992 hectare.** Naar een sterk ruimtebeleid.
- **Met hart én hoofd:** naar een meer datagedreven beleid.

Een aantal centrale uitgangspunten die als rode draad doorheen de vijf krachtlijnen lopen:

- Duurzaamheid als transversale doelstelling, met de SDG's (Sustainable Development Goals) als referentiekader:

De 5 P's	De SDG's	Thema's
Verminderen van armoede en honger en bewerkstelligen van gelijkheid en waardigheid People	 	Sociaal
Verzekeren van een welvarend en bevredigend leven in harmonie met de natuur Prosperity	 	Economisch
Beschermen van de natuurlijke grondstoffen en het klimaat voor toekomstige generaties. Planet	 	Milieu en klimaat
Het bevorderen van een vreedzame, rechtvaardige en inclusieve samenleving. Peace		Veiligheid en publieke dienstverlening
Inzetten op een solide mondiaal partnerschap. Partnership		Partnerschappen

- Bij alle speerpunten werd de nood voor een gedeelde visie en missie benadrukt, vertrekkend vanuit een diepgaande(re) analyse.
- Het zijn brede uitdagingen, die niet beperkt blijven tot één dienst: mensen samenbrengen is veel meer dan vrije tijd, een sterk ruimtegebruik is meer dan een sterke dienst ruimtelijke ordening, enz. Vanuit deze brede thema's en uitdagingen ontstaat steeds de nood aan een geïntegreerde organisatie, aan diensten die transversaal samenwerken.
- Besturen is steeds minder een hiërarchisch gegeven, maar vereist een netwerkaanpak. De gemeente zit niet in de directeurszetel, maar in de regisseursstoel. Dit vraagt andere vaardigheden en methodes, iets waarop Opwijk volop moet inzetten.

Opmerking: de cijfers in dit document zijn van 2022 en 2023, zodanig het Opwijks bestuur correct te kunnen vergelijken met andere besturen in Vlaanderen.

Vaker uit de auto. Op weg naar een duurzamere mobiliteit

Enkele bevindingen uit de omgevingsanalyse

- Op vlak van verkeersveiligheid zien we:
 - Een laag aantal verkeersongevallen met letsel (1,62 per 1.000 inwoners in Opwijk in 2022 t.o.v. 3,5 in Vlaanderen).
 - Een gemiddeld aandeel van de Opwijkenaars geeft aan dat het binnen de gemeente veilig fietsen is (49% in Opwijk in 2023 t.o.v. 49% in Vlaanderen).
 - Ook de tevredenheid over de staat van de fietsinfrastructuur is gemiddeld (43% in Opwijk in 2023 dat aangeeft tevreden te zijn t.o.v. 45% in Vlaanderen).
- In vergelijking met Vlaanderen is een minder groot aandeel van de geregistreerde personenwagens hybride of elektrisch in Opwijk: 6,4% in Opwijk, 8,5% in Vlaanderen (2022). Het aantal publieke laadpalen voor elektrische wagens ligt ver onder Vlaams gemiddelde: in 2023 waren er slechts 4 laadpalen per 10.000 inwoners in Opwijk, in Vlaanderen was dit 11,4.
- 57% van de Opwijkenaars geeft aan de wagen als standaardvervoersmiddel te gebruiken voor woon-werk/woon-school verkeer. Dat ligt iets onder het Vlaams gemiddelde van 60% (2023). Slechts 14% geeft aan doorgaans de fiets te gebruiken (Vla: 21%). 26% van de Opwijkenaars gebruikt regelmatig het openbaar vervoer (Vla: 25%).
- Een aandachtspunt blijkt het aanbod van voldoende deelsystemen: slechts 19% van de bevroegde Opwijkenaars geeft aan tevreden te zijn met het aanbod, in Vlaanderen is dit 40%.

Waarom?

- **Milieu:** autoverkeer als een van de belangrijkste bronnen voor CO₂-uitstoot. Om de uitstoot te verminderen moeten we de mobiliteit durven veranderen. Daarnaast biedt een andere kijk op mobiliteit ook meer mogelijkheden om te ontharden en ruimte anders in te vullen: minder parkeerplaatsen, minder ruimte voor de wagen in het straatbeeld, meer mogelijkheden tot natuur ...
- **Lokale economie:** Modal shift ook als instrument om handelskernen te versterken. Als de handelskern een fijne omgeving wordt om in te kuieren, te ontspannen en zich veilig en eenvoudig te voet of met de fiets te verplaatsen, ontstaat er meer ruimte om binnen te wandelen bij een lokale handelaar.

Hoe?

- **Modal shift:** alternatieve vervoersmiddelen aantrekkelijker maken:
 - Inzetten op vlotte wandel- en fietsverbindingen.
 - Minder mengen van zwaar verkeer en kwetsbare weggebruikers.
 - Kwaliteit fietspaden: putten/verzakkingen aanpakken.
 - Voldoende overdekte fietsstallingen met laadpunten en goede verankering: locaties concreet bepalen.
 - Het station als toegangspoort van Opwijk.
 - Veiligheidsgevoel in de stationsbuurt: sociale controle op straat.
 - Beleving in de stationsbuurt.

- **Mental shift:** voldoende communiceren en sensibiliseren rond alternatieven voor de wagen:
 - Sensibiliseren m.b.t. gevaarlijke punten, fietsstraten, alternatieve wegen, fietsbehendigheid via school.
 - Over de aanleg van fietspaden, de organisatie van directe en korte fietsroutes en de plaatsing van fietsenstallingen communiceren, om zo inwoners duidelijk te maken dat Opwijk initiatieven neemt om fietsen / wandelen / ... aangenamer en gemakkelijker te maken.
 - Alternatieven voor de auto faciliteren vanuit een sterke visie:
 - Mobiliteitsplan sterker uitdragen.
 - Studie uitvoeren rond haalbare suggesties om te werken richting 'koning fiets'. Visie hierrond uitwerken.

Over het muurtje

- Input van verkeerspsycholoog Helmut Paris (mobiliteitsbrief voor een duurzaam lokaal mobiliteitsbeleid, modal shift. Nr. 229, mei 2022):
 - Bepaald gedrag belemmeren door bijvoorbeeld minder parkeerplaatsen voor auto's aan te bieden. Dergelijke maatregelen werken het best wanneer ze niet één op één, maar als een pakket van maatregelen worden geïmplementeerd.
 - Onderschat daarbij zeker ook niet de kracht van de sociale omgeving. Hoe meer mensen de auto laten staan, hoe meer ingeslepen denkpatronen en automatismen afbrokkelen."
- 'Bike for life', jaarlijkse actie van de fietsersbond, waaraan ook lokale besturen kunnen deelnemen: <https://bikeforlife.fietsersbond.be/>
- Test Bisiklet in Genk: 'We doen elk stadsdeel aan met een fietskaravaan die bestaat uit 23 zeer uiteenlopende tweewielers: gewone stadfietsen, e-fietsen, speedpedelecs, plooi-fietsen, elektrische bakfietsen. Wie dat wil, kan er een testen gedurende twee weken. Zo willen we inwoners laten kennismaken met het type fiets waarin ze geïnteresseerd zijn of dat ze overwegen aan te kopen. Wie meedoet, krijgt een korting van tien procent op een latere aankoop bij een plaatselijke fietshandelaar. Test Bisiklet is een groot succes.' <https://www.genk.be/testbisiklet>

Fier op ons Opwijk's DNA. Versterken van het sociaal weefsel, het verenigingsleven en de netwerken.

Enkele bevindingen uit de omgevingsanalyse:

- De projecties tonen dat het **inwonersaantal** in Opwijk sterk zal **stijgen**: + 9,6% tegen 2040. Dit ligt heel wat hoger dan de voorspelde groei in de provincie (+7,7%) en in Vlaanderen (+4,9%). De groei wordt voornamelijk veroorzaakt door migratie vanuit het buitenland. Het migratiesaldo met andere Belgische gemeenten en de natuurlijke aangroei zijn in 2021 negatief.
- De nettogroeiratio van BTW-plichtige **ondernemingen** ligt met 2,6% op de helft van het Vlaams gemiddelde (5,1%, 2022). Positief is wel dat de faillissementenratio van BTW-plichtige bedrijven onder het Vlaams gemiddelde ligt (0,5% in Opwijk t.o.v. 0,8% in Vlaanderen, 2022). Tevredenheid over de **winkelvoorzieningen** ligt lager (38%, 2023) t.o.v. Vlaanderen (63%, 2023).
- Het aandeel Opwijkers dat aangeeft vaak buurthinder te ervaren ligt met 20% op het Vlaams gemiddelde (2023). De criminaliteitsgraad ligt met 40,7 geregistreerde feiten per 1.000 inwoners een stuk onder het Vlaams gemiddelde van 64,3 (2023). Het onveiligheidsgevoel in de buurt ligt met 5% van de Opwijkers die aangeven zich vaak of altijd onveilig te voelen, rond het Vlaams gemiddelde van 6% (2023). We kunnen stellen dat Opwijk rond **veiligheid** en hinder goed scoort, doch een gestage stijging kan vastgesteld worden naar een onveiligheidsgevoel.
- De tevredenheid over **cultuur en vrije tijd** ligt stelselmatig onder het Vlaams gemiddelde. Vooral de lage tevredenheid over **sportvoorzieningen** springt in het oog (49% in Opwijk dat aangeeft tevreden te zijn, t.o.v. 75% in Vlaanderen, 2023). Dit uit zich ook in het aantal sportaccommodaties per 1.000 inwoners dat met 2,5 onder het Vlaams gemiddelde ligt (3,6, 2023). Ook de tevredenheid over de **bibliotheekvoorziening** ligt met 80% lager dan het gemiddelde van Vlaanderen (86%, 2023).
- Het aantal leden van **sportclubs** (273 per 1.000 inwoners, Vla: 211,2, 2021), het aandeel inwoners dat lid is van een **vereniging** (64%, Vla: 57%, 2023) ... ligt boven het Vlaams gemiddelde.
- Sociaal weefsel in de **buurt**, sterk: 51% in Opwijk t.o.v. 48% in Vlaanderen (2023).
- Vertrouwen in de medemens, veel: 34% in Opwijk t.o.v. 32% in Vlaanderen (2023).

Waarom?

- **Warme identiteit van Opwijk versterken en behouden**: Opwijk is van oudsher een gemeente waarin mensen elkaar kennen en aanspreken op straat. Dit warme, dorpsgevoel bepaalt mee de charme van Opwijk.
- **Sociale controle/veiligheidsgevoel versterken**: vertrouwen in de medemens zorgt voor een hoger veiligheidsgevoel én een hogere veiligheid. Ontmoeting is een belangrijke voorwaarde om vertrouwen op te bouwen en te bestendigen. Door ervoor te zorgen dat burgers, hoe divers ook, elkaar ontmoeten, op school, in de buurt, op werk of in hun vrije tijd, maken we werk van één gemeenschap waarin we niet naast elkaar leven, maar met elkaar.
- **Het BOA-decreet** zal een toekomstgerichte aanpak vragen zowel op vlak van invulling als op vlak van financiële ondersteuning.

- **Onze jongeren erkennen in hun zoektocht naar veilig ‘groot worden’.** Ontplooiingskansen van kinderen en jongeren bewerkstelligen door hun participatie te verhogen en toe te leiden naar vrijetijd.

Hoe?

- **Laagdrempelige ontmoetingsmomenten en –plekken creëren**
 - Buurten samenbrengen.
 - De markt versterken in haar sociale functie.
 - Inzetten op speelplekken, parken en open ruimte.
- **Ervoor zorgen dat de Opwijkenaars elkaar verstaan**
 - Taalstimulatie voor anderstaligen.
 - Een sterk onthaalbeleid waarbij toeleiding en informatieverstrekking een prominente rol spelen.
 - Integratie van elke Opwijkse burger.
 - Het Lokaal dienstencentrum (LDC) als toeleider naar bestaande zorg- en dienstverlening.
- **Vrijtijdsbeleving voor iedereen**
 - Regionaal netwerk vrijetijdsparticipatie als opstap naar toeleiding vrijetijd en afstemming met duurzame partners (Den Hopstaak, Jeugdhuis Nijdrop, Kind & Gezin, Sociale Kruidenier, eerstelijnszone Amalo ...).
 - Implementatie BOA-decreet.
- **Een rijk verenigingsleven in een bruisend Opwijk**
 - Waar mogelijk focus verleggen van “organiseren” naar “faciliteren”: initiatieven van de Opwijkenaar ondersteunen en faciliteren o.b.v. een sterke toekomstvisie.
 - Faciliteren van infrastructuur:
 - Een snel groeiende gemeente vraagt om een veilige en aantrekkelijke huisvesting voor het verenigingsleven.
 - Het tekort aan sportinfrastructuur invullen.
 - Vrijwilligers als waardevolle speler binnen Opwijk.
- **Kleinhandel en lokale economie stimuleren waarin volgende uitdagingen liggen**
 - Handelskernversterking
 - Invulling brouwerijsite
 - Landbouw is een aanwezige speler in Opwijk: de connectie tussen landbouwer en Opwijkenaar is van belang.

Over het muurtje

- **Inzetten op vrijwilligers:** maak je eigen match-makersplatform voor vrijwilligerswerk bijvoorbeeld via: <https://www.giveaday.be/nl-be>
- **De buurtkar in Bornem:** de Buurtkar is een mobiele buurtwinkel die vaste routes rijdt door de gemeente en waar je bv. producten van lokale handelaars kan kopen. Daarnaast is het ook een mobiel dienstencentrum, mensen kunnen er terecht voor allerlei vragen over zorg en welzijn of voor gemeentelijke dienstverlening. De kans is groot is dat ze aan de kar andere buurtbewoners ontmoeten <https://www.bornem.be/product/1098/de-buurtkar>
- **Pleinmakers:** Pleinmakers zijn inwoners van een bepaalde buurt in de stad of gemeente die met allerhande initiatieven de sociale samenhang in de publieke ruimte proberen te versterken. Ze doen dat op maat van de buurt waar ze wonen en zetten daarvoor de eigen talenten in. Een pleinmaker is regelmatig aanwezig in de buurt, kent de sleutelfiguren en maakt deel uit van het buurtnetwerk. De pleinmaker spreekt andere bewoners aan en bouwt zo samen met hen aan het sociaal weefsel in de buurt en begeleidt bewoners naar het reguliere aanbod. Een lokaal bestuur kan een subsidie aanvragen binnen de subsidie-oproep 'Plan Samenleven'. De maximale subsidie bedraagt 23.200 euro. <https://www.vlaanderen.be/plan-samenleven/doelstellingen-en-acties/een-gemeenschap/actie-22-pleinmakers-aanbieden#q-8605d505-255c-43f9-982d-b2409f172c84>
- **Wijkverbetering Dendermonde.** Het project heeft als primaire doelgroep jongeren. Zij vormen niet alleen de toekomst van deze wijk maar staan ook in relatie tot diverse problematieken. De doelstellingen van het project zijn community building, perceptie ombuigen en empowerment. Ze doen dit a.d.h.v. een actieplan dat gebaseerd is op participatief onderzoek van HoGent, de aanstelling van een buurtsportmedewerker als brugfiguur, het voorzien van uitdagende indoor en outdoor ontmoetingsplekken via een burgerbudget, de inrichting van een buurtpunt en een versterking van een digitaal buurtnetwerk. <https://www.vlaanderen.be/stedenbeleid/wijkverbetering>
- **Praktijkvoorbeelden korte keten:** <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/praktijkvoorbeelden#korteketen>
- **UitPAS** in eigen IGS om de vrijetijdsbesteding laagdrempelig en toegankelijk te maken voor iedereen: <https://www.cultuurnoordrand.be/nieuws/achter-de-schermen-van-uitpas-noordrand>
- **Samenwerkingen met PIN VZW** die een partner kunnen zijn in het onthaalbeleid of het toeleiden naar Vrije tijd: <https://www.pinvzw.be/>

Samen zorgzaam. Blijvend werken aan een warm zorgaanbod.

Enkele bevindingen uit de omgevingsanalyse

- **Superdivers** Opwijk. In Opwijk ging het aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomst naar 17,3% in 2023. Het aandeel personen met een buitenlandse EU-herkomst is in 2023 6,8%. Het aandeel niet-Belgische niet-EU herkomst steeg tot 10,5% in 2023. Bij de 0-4 jarigen is ondertussen 35,8% van niet-Belgische herkomst.
- Het aantal opvangplaatsen per 100 baby's en peuters ligt boven het Vlaams gemiddelde. De Opwijkenaar is gemiddeld tevreden over de **kinderopvang** (2023): 57% geeft aan tevreden te zijn. De sterke daling in de tevredenheid valt echter op: in 2020 gaf nog 74% van de Opwijkenaars en 68% van de Vlamingen aan tevreden te zijn.
- De Opwijkenaar is gemiddeld tevreden over de **jongerenvoorzieningen** in de gemeente. De tevredenheid ligt met 50% op het Vlaams gemiddelde (2023). Het is wel een sterke daling t.o.v. 2020, toen gaf nog 68% van de Opwijkenaars en 62% van de Vlamingen aan tevreden te zijn.
- Opwijk kent op heden (2023) minder **huishoudens bestaande uit één persoon** (28,8% van de huishoudens bestaat uit 1 persoon, Vla: 32,9%), maar het aandeel zal tegen 2040 toenemen tot iets boven het Vlaams gemiddelde (35,9%, Vla: 35,6%). **Vereenzaming** zal dus toenemen.
- Het **aandeel huurders van een woning van de sociale huisvestingsmaatschappij** ligt in Opwijk lager (1,2%) dan in het Vlaams Gewest (5,0%). Het aandeel kandidaat-huurders (die momenteel op een wachtlijst staan) van een woning van de sociale huisvestingsmaatschappij ligt in Opwijk lager (2,9%) dan in het Vlaams Gewest (5,8%).
- De **grijze druk** ligt met 35,7% iets onder het Vlaams gemiddelde (36,6%), maar zal **tegen 2040 toenemen** tot 47,3%, wat iets hoger is dan het Vlaams gemiddelde (46,9%).
- Op vlak van **voorzieningen voor ouderen** scoort Opwijk goed:
- Dit komt vooral door de relatief hoge tevredenheid over de voorzieningen: 74% van de Opwijkenaars geeft aan tevreden te zijn t.o.v. 71% in Vlaanderen (2023).
- Het aantal plaatsen in woonzorgcentra en assistentiewoningen ligt iets onder het Vlaams gemiddelde: per 100 65-plusser respectievelijk 5,2 en 1,5 in Opwijk t.o.v. 5,8 en 2,5 in Vlaanderen.
- In Opwijk ging 24,9% van de inwoners de laatste 3 jaar niet naar een **tandarts**. In de volledige huisartsenkring van Opwijk zijn ongeveer 10 huisartsen actief, wat neerkomt op 6,7 artsen per 10.000 inwoners. Bij minder dan 9 **huisartsen** per 10.000 inwoners spreekt het Riziv over een **tekort**.
- **Onderbescherming** is jammer genoeg nog steeds aan de orde. Burgers zijn zich niet altijd bewust van hun rechten. Actief communiceren, in duidelijke klare taal is dus cruciaal, zeker voor de doelgroep "nieuwkomers" die toegeleid dienen te worden via dienst integratie, maar evengoed voor ouderen, IGO (inkomensgarantie ouderen). Daarnaast is een goed uitgebouwd GBO (Geïntegreerd Breed Onthaal) waar actief aan rechtenverkenning wordt gedaan van onschatbare waarde.

Waarom?

- Superdiversiteit vereist een aparte aanpak met focus op goed onthaalbeleid, taalstimulatie, gebruik van duidelijke klare taal, zowel digitaal als fysiek voor digibeten, zodat ze de weg naar de juiste zorg en hun rechten kennen.
- Zorgen voor een degelijk uitgebouwde kinderopvang blijft cruciaal. De komende zes jaar zullen er vaste opvangplaatsen verdwijnen als gevolg van pensionering.
- Meer en meer eenpersoonsgezinnen en bovendien vergrijzing. Vereenzaming en psychische kwetsbaarheid worden dus nog belangrijkere thema's.
- Toenemende vergrijzing als belangrijke uitdaging voor infrastructuur en zorgondersteuning thuis.
- Ook het aanbod aan sociale woningen schiet tekort, dit voor zowel eenpersoonsgezinnen als voor de vaak grotere gezinnen van mensen met migratieachtergrond.
- Goede, toegankelijke en betaalbare zorg is een basisopdracht van elk lokaal bestuur, met focus op de basis, zijnde duidelijke communicatie in klare taal, sterk visueel en dus toegankelijk voor iedereen. Het aanbod van eerstelijnszorg (huisarts/tandarts) is momenteel immers te beperkt.

Hoe?

- **Superdiversiteit op alle vlakken (herkomst, jong/oud, digibeet/digifiel, arm/rijk, geschoold/ongeschoold, Nederlandstalig/anderstalig ...)**
 - Uitgewerkt onthaalbeleid rekening houdend met verschillende soorten mogelijke profielen.
 - Zeer duidelijke, visuele website met goed, up-to-date overzicht van het volledige zorgaanbod. Klare taal is cruciaal hierbij.
 - Voorzien van laagdrempelige cursussen/ontmoetingsplaatsen voor ondersteuning van digibeten en extra taalstimulatie voor anderstalige nieuwkomers (jong/oud). Ook laagdrempelige trajectbegeleiding richting opleiding/werk is cruciaal.
- **Zorg voor kinderen en jongeren**
 - Jonge gezinnen toeleiden naar kinderopvang/scholen/vrije tijdsaanbod.
 - Voldoende aanbod blijven voorzien qua kinderopvang, zeker gezien dit een belangrijke randvoorwaarde is om mensen in armoede aan het werk te helpen.
- **Vereenzaming**
 - Blijven investeren in verschillende laagdrempelige plekken in Opwijk waar mensen in een kwetsbare positie terecht kunnen met hun vragen en bezorgdheden en waar ze hun netwerk /sociale contacten kunnen uitbouwen, bv. LDC Den Hopstaak, Sociale kruidenier.
 - Actieve vrijwilligerscentrale/buddywerking opzetten.
 - Investeren in initiatieven ter verbetering van de mobiliteit van mensen met een mobiliteitsbeperking/sociaal isolement.
- **Ouderenzorg**
 - Toekomstvisie uitwerken op infrastructuur en dienstverleningspakket WZC Opcura, waarbij getracht wordt om zelfredzaamheid te verhogen en dus ook door te verwijzen naar gepaste instanties/diensten voor extra hulp thuis (aanpassingen woningen, poetsdienst, nachtopvang, burenmantelzorg).
- **Betaalbaar wonen**
 - Vraag naar betaalbaar wonen: Bindend Sociaal Objectief halen.

- Voldoende aandacht hebben voor eengezinswoningen, maar ook voor nieuw samengestelde (grote) gezinnen.
- Huisvesting is een grondrecht voor iedereen. Het biedt stabiliteit en veiligheid en is de eerste stap naar herstel en de opbouw van een goede gezondheid.
- **Betere eerstelijnszorg**
 - Samenwerking met eerstelijnszone AMALO verder optimaliseren, dankzij uitgewerkt Geïntegreerd Breed Onthaal (samenwerking OCMW's, CAW, mutualiteiten), met meer gestroomlijnde doorverwijs en rechtenverkenning voor de burger.
 - Onderbescherming aanpakken, automatische rechtentoekenning voorzien waar mogelijk. Blijvend inzetten op sensibilisering van de Opwijkse burger m.b.t. preventief zorgbeleid en dit in nauwe samenwerking met ELZ Amalo en andere netwerken zoals LOGO, lokale gezondheidsaanbieders.
 - Een eenduidig, wetenschappelijk onderbouwd en up-to-date afsprakenkader hanteren voor toekenning van (financiële) aanvullende steun, REMI (<https://www.referentiebudget.be/>). Op zoek gaan naar creatieve manieren om voldoende aanbod van huisartsen, tandartsen te creëren in Opwijk.

Over het muurtje

- Heel wat gemeentes hebben een samenwerkingsovereenkomst met PIN VZW, die ondersteuning biedt op verschillende domeinen m.b.t. superdiversiteit.
 - <https://www.pinvzw.be/aanbod/voor-lokale-besturen>
 - <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/onthaalbeleid>
- Meise werkte ook een volledig onthaalbeleid uit.
 - <https://www.integratie-inburgering.be/nl/als-je-in-de-ivoren-toren-van-het-gemeentehuis-blijft-bereik-je-je-inwoners-niet>
- Roeselare: voor klare taal en heldere informatie over hulp en welzijn kunnen de inwoners van Roeselare terecht op hun Welzijnswijzer, de digitale wegwijzer van het Welzijnshuis. Het was ook een van de drie genomineerden voor de Wablieft-prijs in 2020.
 - <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/lokaaldna-klare-taal-en-heldere-informatie>
- Meerhout: subsidie voor startende huisartsen die zich engageren om minstens 5 jaar in de gemeente te blijven.
 - https://www.meerhout.be/subsidie_startende_huisartsen
- Het OCMW van Turnhout gaat beroep doen op een team van mobiele tandartsen. Vooral kwetsbare groepen stellen vaak een tandartsbezoek uit, met alle gevolgen van dien. Komt daar nog eens bij dat veel tandartsen geen nieuwe patiënten meer toelaten omdat ze tot over hun oren in het werk zitten. Tandhygiëne is erg belangrijk en daarom wil het OCMW de tandartsen tot bij de mensen zelf brengen.
 - <https://mobielezorg.be/>
 - <https://www.europemedicare.eu/>

Samen op 1.992 hectare. Naar een sterk ruimtebeleid.

Enkele bevindingen uit de omgevingsanalyse

- In 2021 was 48,5% van de totale oppervlakte van Opwijk geregistreerd voor landbouwgebruik. Dit is iets hoger dan het aandeel in de provincie (46%) en iets lager dan het aandeel in Vlaanderen (49,8%).
- In 2022 telde Opwijk 4 biologische landbouwbedrijven. Dat wil zeggen dat 9,5% van de landbouwbedrijven in Opwijk biologisch produceert. Dat is heel wat hoger dan de 4,5% voor de provincie en 2,8% voor Vlaanderen. Wanneer we naar verbreding kijken, zien we dat het aandeel hoeveproducenten (7,1%) in lijn ligt met het gemiddelde voor Vlaams-Brabant (7,3%) en hoger ligt dan het Vlaams gemiddelde (4,6%). Opwijk heeft geen zorgboerderijen.
- Opwijk maakt werkt van de 'verleiding' van openbare verlichting: 47,4% van de verlichtingstoestellen van het lokaal bestuur zijn led t.o.v. 36,9% in de provincie en 35,6% in Vlaanderen (2022).
- Het aandeel appartementen of eengezinswoningen met een EPC-score A, B of C ligt met 42,1% onder het Vlaams gemiddelde (48,9%, 2023). Dit betekent dat Opwijkse huizen gemiddeld genomen minder energiezuinig zijn.
- De bebouwde oppervlakte voorbehouden voor bedrijvigheid ligt in Opwijk eerder laag in vergelijking met Vlaanderen (respectievelijk 8,7% t.o.v. 15,5%, 2023). Hierbij is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het aandeel bebouwde oppervlakte in Opwijk wel hoger ligt dan het Vlaams gemiddelde (28,2% t.o.v. 19,9%, 2023).
- Per 10.000 gebouwen hebben 562 of 5,62% van de gebouwen in Opwijk een reële kans op wateroverlast bij hevige regen. Dit ligt hoger dan het Vlaams gemiddelde van 2,7%.
- Laag opp. open ruimte t.o.v. totale oppervlakte (62,8% t.o.v. 67,6% in Vlaanderen, 2022)
- Eerder hoge verhardingsgraad (17,9% t.o.v. 15,1% in Vlaanderen, 2022) en hoge bevolkingsdichtheid (7,48 inwoners per ha, Vla: 4,97, 2023).

Waarom?

- Op de 1.992 hectare van Opwijk komen diverse functies samen: werken, wonen, landbouw, ondernemen, ontspannen, bewegen ... Door kwaliteitsvol te verdichten en functies te verweven, vermijden we dat we steeds maar bijkomende ruimte blijven innemen. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wil die bouwshift bewerkstelligen.
- Aanpakken van de klimaatuitdagingen.

Hoe?

- Uitvoering van het lokaal klimaat- en energieplan over de diensten heen.
- Ontharden, open ruimte en natuur
 - Voorbeeldfunctie van de gemeente: blijvende aandacht voor ontharding en waardevolle natuur bij elk project van de gemeente, maar ook in het bestaand gemeentelijk patrimonium.
 - Verstedelijking proberen tegen te houden: projectontwikkelaars afremmen in hun ambitie.

- Sensibiliseren: inzetten op partnerschappen met inwoners. Bv. tegelwippen. Informatie ook bij de particulier krijgen: hoe kan je als particulier ontharden?
- Inzetten op een meervoudig gebruik van ruimte en zwerfruimte beperken: bv. parking die niet permanent parking is, ook als park gebruiken.
- Sensibiliseren van inwoners om patrimonium te renoveren: inzetten op een goede informatiedoorstroom over bestaande mogelijkheden voor ondersteuning en subsidies.
- Succesvolle projecten meer in de verf zetten: bv. de Vlaamse Staak.

De Vlaamse Staak in Opwijk als voorbeeldtraject voor de toekomst

- De Vlaamse Staak is volmondig een duurzaam, innovatief en toekomstgericht bedrijventerrein te noemen, waarbij de energievoorziening op een duurzame manier gebeurt via lokale energieopwekking en lokaal gebruik.

In september 2018 werd gestart met de verkoop van de loten en de bedrijfsunits. Alle percelen zijn ondertussen verkocht.

De wegenis- en omgevingswerken, gecoördineerd door de dienst Infrastructuur van Haviland, zijn uitgevoerd en de wadi is aangelegd. Ondertussen kunnen de inwoners ook al gebruik maken van het buurtpark met speeltuin.

Dit project is een samenwerking tussen: Haviland Intercommunale, Lokaal bestuur Opwijk, POM Vlaams-Brabant, Groep Bouwen en Regionaal landschap Brabantse kouters.

- <https://www.haviland.be/nl/diensten/immo/bedrijvenzone-vlaamse-staak-opwijk>

Over het muurtje

- Raadsadviesgroep rond ruimtegebruik in Sint-Katelijne-Waver: Het lokaal bestuur wil werk maken van een langetermijnvisie over het ruimtegebruik in de gemeente. Om tot een breed gedragen visie te komen, nodigt het bestuur gemeenteraadsleden uit om over de partijgrenzen en legislaturen heen hierover na te denken in een raadsadviesgroep. De raadsadviesgroep zal bestaan uit drie werkgroepen: 'Open ruimte', 'GroenBlauw netwerk' en 'Levendige kernen'. "We hopen dat iedere fractie in de gemeenteraad voor elke werkgroep minstens één persoon afvaardigt", aldus schepen De Boeck. "De gemeentelijke diensten zullen de werkgroepen ondersteunen en we zullen ook experts uitnodigen om hun kennis te delen."

- https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20240215_95322572

- In kaart brengen van de bedrijvigheid in de gemeente: 'Ruimte voor bedrijvigheid: een leidraad voor lokale besturen', Agentschap Ondernemen.

Met hart én hoofd: naar een meer datagedreven en digitaal beleid.

Enkele bevindingen uit de omgevingsanalyse:

- Vertrouwen in het lokaal bestuur, veel: 25% t.o.v. 29% in Vlaanderen (2023).
- Tevredenheid over digitale dienstverlening, tevreden: 71% t.o.v. 67% in Vlaanderen (2023).
- Voldoende consultatie van inwoners door het gemeentebestuur, eens: 34% t.o.v. 34% in Vlaanderen (2023).

Waarom?

- Opwijk is een gemeente die wordt bestuurd vanuit een warm hart, maar waarin ook het hoofd een belangrijke rol speelt:
 - De gemeente gaat voluit voor een datagedreven aanpak waarin ze gegevens uit verschillende bronnen samenbrengt alvorens keuzes te maken en uit te voeren. Op deze manier krijgt Opwijk inzicht in de samenhang tussen factoren en worden verbanden zichtbaar. Aan de hand van een datagedreven aanpak wordt duidelijk wat écht werkt om doelen te bereiken.
 - Daarnaast wil Opwijk ook de weg van de digitalisering verder bewandelen.

Hoe?

- Digitalisering
 - Gemeente zonder gemeentehuis: bv. burgerprofiel, naar één geïntegreerd platform.
 - Gebruik van AI.
 - Procesmanagement.
 - E-inclusie: zowel voor ouderen, maar ook voor jeugd (in het lokaal dienstencentrum worden cursussen/inloopmomenten georganiseerd, maar idee dat dat vooral voor ouderen is).
- Datagedreven beleid: analyse als basis voor beleidskeuzes
 - Patrimonium: gebouwenbeheer
 - Technisch/energetisch.
 - Optimalisatie bezetting/functionaliteiten.
 - Bestaande noden systematisch in kaart brengen.
 - Jaarlijkse analyse.
 - Analyse onderhoudskosten, impact personeelskosten.
 - Kerntakendebat: moeten, kunnen, willen? Keuzes durven maken.
 - Het kerntakendebat aangrijpen als kans om ook het schaalvraagstuk aan te snijden: in welke mate willen we dingen samen aanbieden? Waar willen we alleen blijven? Welke meerwaarde kan schaalvergroting opleveren voor Opwijk?
 - In een kerntakendebat niet enkel aandacht voor financiële implicaties, maar ook voor de druk op personeel. Personeel is namelijk de motor van de organisatie, maar de hoge werkdruk dreigt die motor op te blazen.

- Organogram kritisch blijven bekijken.
- Visie rond welzijn op het werk uitrollen.
- Back-ups voor eenpersoonsdiensten.
- Niet blind zijn voor bovenlokale samenwerkingen.

Over het muurtje

- Gemeente zonder gemeentehuis: <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/digitale-transformatie/gemeente-zonder-gemeentehuis/projecten>
 - In Wingene krijg je automatisch een geboortepremie na een aangifte, zonder dat je daar zelf hoeft om te vragen.
 - Kortrijk is het eerste Vlaamse lokaal bestuur die een AI-ondersteunde chatbot heeft geïntegreerd op haar website. De Kortrijkse virtuele assistent werkt op basis van generatieve artificiële intelligentie en schrijft zelf zijn antwoorden. Hij is dus niet beperkt tot een lijst van vooraf gedefinieerde antwoorden, wat de mogelijkheid biedt om meer en grote informatiebronnen te doorzoeken. Daarnaast snapt de virtuele assistent de context van de vraag en begrijpt hij goed wat de gebruiker wil weten. De AI-technologie die gebruikt wordt, is die van ChatGPT.
 - In Gent krijgen rechthebbenden bij aankoop van hun UiTPAS automatisch het kansentarief toegekend zonder erom te moeten vragen of zonder voorlegging van bewijsstukken.

Deze inspiratienota kwam tot stand met de medewerking van Idea Consult.

Contact: E info@ideaconsult.be – T 02 282 17 10 – www.ideaconsult.be

